

صفحه اول

وضعیت جیب دولت در سال جدید

صفحه دوم

پله های حقوق زیر بار تورم

صفحه سوم

باتلاق بی ساختاری

صفحه چهارم

تأثیر بودجه بر تورم

ویژه نامه

عیار

کلام رهبری:

یکی از چیزهایی که غالباً بین قوه‌ی مجریه و قوه‌ی مقننه در دولتهای مختلف، در همه‌ی دوره‌ها اختلاف بوده است - حالا که بحمدالله دو قوه با هم کار میکنند و به هم نزدیکند - از جمله همین دوره‌ی کنونی، این شکوه وجود دارد که گاهی در قانون بودجه‌ی سالانه در مجلس، هزینه‌های قطعی تصویب میشود و درآمدهای غیر قطعی در مقابل آن قرار داده میشود؛ که این منجر میشود به کسری بودجه؛ کسری بودجه هم همچنان که گفتیم، یکی از بلاهای بزرگ اقتصادی است؛ که اینها هم ناپستی انجام بگیرد.

۴۰۲/۱/۱

بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی

بررسی منابع درآمدی در بودجه ۱۴۰۲ و امکان تحقق آنها

طور پله‌ای را داده بود.

فروش طلای سیاه

نفت در بودجه سال آتی سهم ۶۰۴ همتی دارد.

پیش‌بینی شده فروش نفت ۱.۴ میلیون بشکه در روز با قیمت ۸۵ دلار باشد.

این اعداد از لحاظ حجم و قیمت رویایی به‌نظر می‌رسند.

باید توجه داشت هرچند قیمت کنونی نفت ایران ۷۰-۷۲ دلار است و عدد ۸۵ دلار منطقی به نظر نمی‌رسد، باید گفت اگر اقتصاد آمریکا سریعاً وارد

رکود نشود موسسات مالی نظیر گلدمن ساکس قیمت نفت در نیمه دوم سال جاری میلادی را ۹۰ تا ۱۰۵ دلار

پیش‌بینی می‌کنند، لذا خیلی نمی‌توان در این مورد به دولت خرده گرفت.

از طرفی در بودجه سال جاری نرخ تسعیر ارز ۲۳۰۰۰ تومان است که در بودجه آتی نیز همین عدد است.

با توجه به عدم افزایش نرخ تسعیر ارز با وجود تورم، دولت در صورت عرضه ارز بدون نرخ ترجیحی خواهد

توانست عدم تحقق درآمد نفتی را به‌طور موثر کاهش دهد.

در مجموع همچون سال‌ها قبل درآمدها همچنان کمتر از هزینه‌ها بوده و با کسری بودجه ۲۴ درصدی

مواجه هستیم که کمتر از کسری پیش‌بینی شده برای سال ۱۴۰۱ و بیشتر از کسری محقق شده در

۱۴۰۱ است؛ این یعنی هنوز ما راه زیادی برای رسیدن به استاندارد برنامه هفتم توسعه مبنی بر تأمین مالی

بودجه از مالیات داریم.

محمد عرفان قاسمی عضو فعال انجمن در دانشکده

۱۵ همت بدهی را باید تسویه کند. علاوه بر این اضافه برداشت دولت از سهم صندوق توسعه صفر خواهد شد و ۴۰ درصد سهم صندوق توسعه ملی بطور کامل بجای ۳۰ درصد سال جاری پرداخت خواهد شد.

مالیات؛ پول دوست داشتنی

درآمدهای مالیاتی سالم‌ترین منبع درآمدی دولت هستند. درآمدهای مالیاتی در یازده ماه سال جاری ۱۰۶ درصد تحقق یافته‌اند؛ در حالی نفت فقط ۲۵ درصد بودجه از ۳۵ درصد تعیین شده را تأمین کرده است. این در حالی است که مالیات تولیدکنندگان که ۲۵ درصد است ۵ واحد درصد کاهش یافته است.

با شناسایی ۲.۲ میلیون مودی مالیاتی جدید این موضوع جبران شده است.

در سال آتی نیز مالیات تولیدکنندگان بیشتر کاهش یافته و به ۱۸ درصد خواهد رسید. دولت فعلی قول

کاهش مالیات تولیدکنندگان از ۲۵ به ۱۰ درصد به

تحریم‌های ظالمانه و فشار خارجی بر کشورمان بخش زیادی از برنامه‌های کشور را با شکست مواجه کرده است.

کشوری که نفت، بخش قابل توجهی از بودجه عمومی دولت را تشکیل می‌داد ناگهان درآمدهای نفتی قطع شده و محقق نمی‌شوند.

این مسئله کشور را با کسری بودجه و تورم افسارگسیخته روبرو کرده است.

وقتی در سال ۳۷،۱۴۰۰ درصد بودجه را فروش نفت تشکیل می‌داد فقط ۲۰ درصد آن محقق شد. در سال ۱۴۰۱ دولت با افزایش درآمد مالیاتی سهم مالیات از بودجه را از ۳۵ به ۴۰ درصد و نفت را به ۳۵ درصد رسانید تا کمتر بر نفت تکیه کند.

وضعیت بدهی‌های دولت

در سال آتی ۲۰۰ همت اوراق همراه با سود که در سال‌های اخیر منتشر شده است سررسید

خواهد شد و دولت با انتشار ۱۸۵ همت اوراق مجموعاً

نگاهی بر افزایش حقوق پلکانی در بودجه ۱۴۰۲

فاطمه شفیعی عضو فعال انجمن در دانشکده

احتمالا شما هم زمزمه‌هایی از افزایش حقوق را در لایحه بودجه امسال شنیده اید. در چند وقت اخیر با توجه به مطالبات مردم و افزایش تورم، بحث‌هایی در این زمینه در سطح جامعه صورت گرفت. اکنون می‌خواهیم به بررسی افزایش سهم حقوق کارکنان در بودجه ۱۴۰۲ بپردازیم و ببینیم آیا ممکن است این افزایش حقوق باعث مشکل شود یا خیر؟

امنیت شغلی یا معیشت

در شرایط امروز جامعه کارگران سربازان جبهه اقتصادی بوده و حیات بنگاه‌های اقتصادی نیازمند حضور آن‌هاست. اگرچه افزایش حقوق کارگران و تأمین حداقل معیشت آن‌ها تا حدودی دغدغه زندگی آن‌ها را کاهش خواهد داد، اما تأمین امنیت شغلی این قشر از جامعه نیز از اهمیت بسزایی برخوردار است. امنیت شغلی موضوعی مهم‌تر از معیشت برای کارگران است؛ زیرا تا زمانی که امنیت شغلی نباشد، تمام مطالبات کارگران از جمله معیشت آنان هرگز برآورده نخواهد شد.

در دوم بهمن ماه، کلیات لایحه بودجه ۱۴۰۲ توسط نمایندگان مجلس با ۱۶۹ رأی موافق، ۵۴ رأی مخالف و ۷ رأی ممتنع تصویب شد. در این سند ۱۹۸۴ همت به عنوان منبع درآمدی دولت پیش بینی شده است. در تبصره ۱۲ لایحه بودجه دولت برای حقوق کارکنان و بازنشستگان ۲۰ درصد افزایش پیش بینی کرده و حداقل دستمزد ۷ میلیون تومان تعیین شده است. البته کیفیت کار نیز شرط افزایش حقوق اعلام شده است.

افزایش حقوق‌ها می‌تواند کسری بودجه دولت را به شدت افزایش دهد. با افزایش کسری بودجه تورم ایجاد شده و ما را وارد

یک چرخه معیوب می‌کند. با افزایش قیمت و تورم هرساله انتظارات برای افزایش دستمزد و حقوق بالاتر می‌رود و این چرخه هرساله تکرار خواهد شد.

کارشناسان اقتصادی معتقدند که اگر حداقل مزد کارگران بیش از تورم باشد، خود سیگنالی به اقتصاد برای اتفاق افتادن تورم خواهد بود. در نتیجه تورم نتیجه‌ای جز کاهش ارزش پول ملی و کاهش قدرت خرید مردم از جمله کارگران ندارد. بنابراین تعیین رشد مناسب برای حداقل مزد کارگران باید به نحوی باشد که هم فشاری به کارفرمایان وارد نشود و هم کارگر دغدغه معیشت نداشته باشد.

افزایش حقوق یا تورم

کمیسیون تلفیق لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ در اواخر بهمن ماه اعلام کرد که ۲۰ درصد افزایش حقوق پیشنهادی دولت در بودجه تغییری نکرده است اما مجلس کف و سقف دریافتی‌ها و برخی تبصره‌های آن را تغییر می‌دهد. در این مرحله زمزمه‌هایی از اصلاح نحوه افزایش حقوق‌ها به صورت پلکانی مطرح شد.

در مدل افزایش حقوق به صورت پلکانی عدالت اقتصادی بیشتری می‌شود؛ در واقع کسانی که حقوق کمتری دریافت می‌کنند باید به میزان بیشتری مشمول افزایش حقوق شوند که ممکن است میزان آن از ۲۰ درصد هم بیشتر باشد. در صورت غیرپلکانی بودن آن، همه گروه‌های درآمدی به یک میزان افزایش حقوق را دریافت می‌کنند؛ در واقع فردی که ۱۰ میلیون حقوق می‌گیرد تنها دو میلیون افزایش حقوق دارد و آن کسی که ۳۰ میلیون

حقوق می‌گیرد ۶ میلیون افزایش حقوق دارد. نمایندگان مجلس در جواب رد این مدل افزایش حقوق گفتند که دولت در لایحه بودجه ۱۴۰۲ بسیار مبهم و غیر شفاف به افزایش متوسط ۲۰ درصدی حقوق‌ها اشاره کرده بود و مشخص نبود حقوق چه کسانی را می‌خواهد به صورت پلکانی افزایش دهد با این حال مجلس با افزایش حداقل حقوق‌ها و معافیت مالیاتی پیش بینی شده حقوق‌های پایین را تا بیش از ۳۰ درصد افزایش داده و در راستای وظایف خود این خدمت را به کارمندان داشته و حقوق‌ها را بیش از آن چیزی که دولت در نظر گرفته بود، تصویب کرده است.

در نهایت نمایندگان مجلس با ۴۸ رأی موافق ۱۵۷ رأی مخالف و ۳ رأی ممتنع از مجموع ۲۲۵ نماینده حاضر در مجلس با این پیشنهاد مخالفت کردند. بودجه و ساختار معیوب آن یکی از مواردی است که چندین سال متوالی توسط مقام معظم رهبری مطالبه شده که اصلاح شود. ایشان در بیانات نوروز امسال اشاره کردند که مخاطب این موضوع بیشتر دولت است اما در مجلس نیز با افزایش هزینه‌ها بدون تعیین درآمدهای واقعی و قابل تحقق، به کسری بودجه دامن بزند و به مشکلات اقتصادی اضافه کند. تولید و بهره‌وری مسئله‌ای است که انتظار می‌رود مسئولین مربوطه و فعالان اقتصادی به جد پیگیر آن باشند تا روزهای بهتری را برای اقتصاد ایران شاهد باشیم.

نگاهی کوتاه بر مشکلات ساختار بودجه

دانیال محمدی عضو فعال انجمن در دانشکده

کمی با دشواری مواجه است. ما در دو سه سال اخیر به نقطه‌ای رسیده‌ایم که هزینه‌های دولت به حجم بالایی رسیده، به طوری که دولت تلاش می‌کند درآمد را زیاد کند، اما هزینه‌ها از آن طرف بیشتر از درآمد رشد می‌کند. شاید در این بحث افرادی باشند که بگویند بودجه نهادهای غیر ضروری را قطع کنند. اما این ساز و کار عملی نیست. در واقع دولت اگر بخواهد جلوی کسری بودجه را بگیرد، باید اول جلوی سرعت رشد هزینه‌ها را بگیرد، نه کاهش هزینه‌ها که اصلاً مقدور نیست. زیرا هزینه‌های دولت به پایین چسبندگی دارد؛ و قابلیت کاهش ندارد. حداقل در میان مدت، و در بلند مدت شاید این قابلیت وجود داشته باشد. پس دولت باید از سرعت رشد هزینه‌ها جلوگیری کند، زیرا عملیاتی است.

یکی دیگر از دلایل، حقوق است. زیرا بخش عمده‌ای از هزینه‌ها صرف پرداخت حقوق و مزایا می‌شود. درست است که شرایط سخت می‌باشد، تورم و گرانی وجود دارد و کارگران و کارمندان تحت فشار هستند، اما نباید این رشد خود منشاءای برای کسری بودجه باشد و باعث تورم بشود و آن تأثیری که دارد را از بین ببرد؛ باید اولویت اول کنترل تورم باشد. اما نباید گفت که تنها دلیل تورم، کسری بودجه است. و با رفع آن، مشکل تورم حل خواهد شد. بلکه باید همه ابعاد اعم از نظام بانکی که با خلق نقدینگی بی‌حساب باعث تورم شده یا جهش نرخ ارز و یا تحریم و مواردی که به برخی از آنها اشاره شد را، در نظر گرفت. این موارد همه در کنترل تورم مؤثر هستند. اما با رعایت اولویت بندی، که مهمترین آنها کسری بودجه است؛ بعد از آن نظام بانکی و در مراحل بعدی نرخ ارز و تحریم و نظارت بر قیمت‌ها که دولت می‌تواند اقدامات مؤثری در جهت اصلاح ساختار بودجه انجام دهد. زیرا این موضوع یکی از مطالبه‌های جدی و دغدغه‌های مهم مقام معظم رهبری بوده است. و در دیدارهای مختلف با نمایندگان و مسئولین تأکید داشته‌اند، که این اصلاح صورت پذیرد، و به همین دلیل گفته می‌شود؛ که باید سهم افراد از بودجه و منابع را تغییر دهیم یا اصلاح کنیم.

آیا با اصلاح نظام مالیاتی و کاهش سهم درآمد نفتی، ساختار بودجه اصلاح می‌شود؟

در جواب باید بگوییم خیر. زیرا یکی از مسائلی تحت عنوان اصلاح ساختار بودجه به آن اشاره شد، نیازمند اصلاح در عرصه‌های مختلف اقتصادی است. بحث دیگر موضوع صندوق بازنشستگی کشور ما است. سهم این صندوق‌ها از بودجه مدام و با سرعت بالا در حال رشد است. صندوق‌هایی که خود می‌توانستند، به منبعی برای تولید درآمد تبدیل شوند و حقوق بازنشستگان را بپردازند. اما در حال حاضر از درآمد دولت، پول می‌گیرند. و به بازنشستگان حقوق و مزایا می‌پردازند. تا زمانی که نظام اداری و استخدامی، ساختار بازنشستگی و صندوق اصلاح نشود؛ این امر رخ نخواهد داد.

کسری بودجه، عاملی مهم

حل کسری بودجه، گامی مهم در اصلاح ساختار بودجه است. اما در کنار اصلاح ساختار مختلف اقتصادی که اشاره شد، برای حل کسری بودجه باید به دو سمت پیش رفت. یک سمت درآمد دولت و سمت دیگر بخش مهم و قابل بحثی به نام هزینه، که از درآمد دولت هم مهم تر است. زیرا بودجه صرفاً درآمد نیست؛ اصلاح بودجه بر خلاف تصور، یکی از اصلاحات اقتصادی مشکلی است؛ که وجود دارد. بودجه‌ی هر سال، در واقع نتیجه‌ی عملکرد حداقل پنج دولت گذشته است. که می‌شود حداقل ۲۰ سال گذشته. که روی هم انباشته شده و جمع شده و رسیده به نقطه‌ای که الان ما مشاهده می‌کنیم. برای دولت اصلاح چنین ساختاری که نتیجه‌ی عملکرد حداقل ۲۰ سال گذشته است،

بودجه نتیجه کل نارسایی‌های ساختاری اقتصاد کشور است. برای اینکه بتوانیم بودجه را اصلاح کنیم. نیاز است که اصلاحات اقتصادی مختلفی به صورت همزمان انجام گیرد. تا زمانی که این اتفاقات نیافتد و انجام نشود نمی‌توانیم انتظار داشته باشیم که بودجه ما، به نقطه‌ی مطلوبی که می‌خواهد برسد. اگر بخواهیم از نظر عملیاتی بررسی کنیم. دولت‌ها نیز آن اراده جدی را نداشته‌اند که بخواهند؛ این کار را انجام بدهند. به دلایلی که؛ تیر و وار به آنها اشاره می‌کنیم.

برای اصلاح بودجه می‌پردازیم به یکی از کارکردهای مهم بودجه که توزیع عادلانه قدرت و منابع بین نهادها و اشخاص است. سازمان‌ها و نهادها و گروه‌هایی شکل گرفته که شاید بعضی از این سازمان‌ها از نظر مردم اضافی باشند و کارکرد و خروجی‌ای متناسب با بودجه‌ای که دریافت می‌کنند نداشته باشند و بعضی از آنها هم موازی کاری کنند. اما بالاخره منافع این افراد در بودجه‌ای که در نظر گرفته می‌شود قرار دارد.

دلایل تأخیر در اجرای اصلاح ساختار بودجه

در حالی که بودجه ابزار اعمال قدرت دولت در برابر مجلس و قوه قضاییه و سایر نهادها است، هیچ دولتی نمی‌خواهد که قدرت را از دست بدهد. چرا مجلس کاری نکرده و نمی‌کند؟ احتمالاً ساختار بودجه به گونه‌ای است که منافعی برای گروه‌هایی در نظر گرفته شده و به همین دلیل اقدام مؤثر و تأثیرگذار در این راستا صورت نگرفته است. ولیکن امیدواریم که دولت انقلابی و مردمی در کنار سایر قوا بتواند، اقدامات مؤثری در جهت اصلاح ساختار بودجه انجام دهد. زیرا این موضوع یکی از مطالبه‌های جدی و دغدغه‌های مهم مقام معظم رهبری بوده است. و در دیدارهای مختلف با نمایندگان و مسئولین تأکید داشته‌اند، که این اصلاح صورت پذیرد، و به همین دلیل گفته می‌شود؛ که باید سهم افراد از بودجه و منابع را تغییر دهیم یا اصلاح کنیم.

احمد شفیعی عضو فعال انجمن در دانشکده

تأثیر بودجه بر تورم

حتماً در این سال‌ها از زبان رسانه‌ها و کارشناسان مختلف زیاد شنیده‌اید که عامل اصلی تورم، کسری بودجه دولت و خلق نقدینگی است. اگر به مقوله تورم اندکی دقیقتر نگاه کنیم، متوجه می‌شویم که نقدینگی، مخصوصاً نقدینگی غیر مولد، باروت انفجارهای قیمتی است و انتظارات تورمی آتش آن است که اولین اثرین انفجار بر بازار ارز است.

حال مسأله این است که نقدینگی چگونه رشد می‌کند؟ در کشور ما، یکی از دلایل رشد نقدینگی، کسری بودجه عمومی دولت است، که در این سال‌ها به دلیل کاهش درآمد نفتی دولت، به علت تحریم و نبود درآمد قابل توجه جایگزین، خیلی بزرگ بوده است. اولین و ساده‌ترین و بدترین راه برای جبران کسری بودجه، استقراض از بانک مرکزی است. یعنی دولت چه مستقیم و چه غیرمستقیم به بانک مرکزی بگوید خلق پول کن و به من بده تا کسری بودجه را جبران کنم. بانک مرکزی هم به دلیل نداشتن استقلال، ناچاراً خلق پول می‌کند و در اختیار دولت می‌گذارد و از آنجایی که عمده این پول صرف پرداخت حقوق و مصارف جاری دولت می‌شود، در نتیجه باعث افزایش پول غیرمولد در جامعه

می‌شود.

حال این انبار باروت، منتظر خبری از آن سوی مرزهاست تا راهی بازارها، مخصوصاً ارز شود و سپس در اثر رشد نرخ ارز (کاهش ارزش پول ملی)، کالاها گران شده و تورم به وجود می‌آید.

به طور خلاصه، دولت به دلیل افت شدید درآمدهایش، کسری بودجه پیدا کرده است. جهت اینکه در پرداخت حقوق کارکنان وقفه ای ایجاد نشود معمولاً این کسری بودجه از طریق استقراض از

بانک مرکزی انجام می‌شود، که این امر یعنی خلق پول جدید در جامعه، پولی که صرف تولید هم نمی‌شود، پس در بازارها ورود می‌کند که معمولاً هم با اخبار و ترفندهای رسانه‌ای، به سمت بازار ارز سوق پیدا می‌کند و می‌شود آنچه نباید.

اصلاح ساختار بودجه، چاره‌ی تورم

درست‌ترین راه برای خروج از این وضعیت، اصلاح ساختار بودجه است، یعنی دولت برای رفع مخارج جاریش باید درآمدهایی پایدار و قابل تحقق داشته باشد که

مهمترین آن مالیات است. البته خیلی مهم است که این مالیات، عادلانه اخذ شود که در این راستا، اجرای طرح‌هایی مثل مالیات بر عایدی سرمایه خیلی می‌تواند اثرگذار باشد.

از طرف دیگر هم تا جایی که می‌تواند هزینه‌های اضافی را کم کند، البته تا می‌گویند هزینه‌ی اضافی، از بودجه عمرانی و وام ازدواج و بودجه تحقیق و توسعه و حمایت از دانش بنیان و شیر مدارس و... می‌زنند، در صورتی که اول باید از حقوق نجومی بگیران شروع کنند. باید از بودجه‌هایی که نمایندگان برای رای آوردن به صورت صوری وارد بودجه می‌کنند جلوگیری کنند.

باید بودجه را مشروط به عملکرد کنند، نهادهایی که بودجه کلان می‌گیرند ولی خروجی خاصی ندارند باید بازخواست بشوند و بودجه نگیرند. اینگونه می‌توان بودجه ای متوازن و بدون کسری داشت، تا حداقل یکی از عوامل مهم تورم زا، رفع شود.

کمیسیون
تلفیق بودجه

شناسنامه نشریه

صاحب امتیاز: انجمن اسلامی دانشجویان مستقل دانشکده اقتصاد دانشگاه علامه طباطبائی (ره)
مدیر مسئول و سردبیر: هانیه سلحشور ویراستار: محمد صادق عباسی صفحه آرا: زهرا سادات شهیدی
هیئت تحریریه: فاطمه شفیعی / احمد شفیعی / محمد عرفان قاسمی / دانیال محمدی